

Helle Scheele

Når vores sanser spiller os et puds

Forestil dig, at du har svært ved at skelne væsentlige lyde fra uvæsentlige lyde: Menneskestemmer, papirknitren, hosten, stole der flyttes, ure der tikker - alle trænger sig på. Den lyd, det er meningen, du skal høre, kan derfor ikke komme i forgrunden. Forestil dig, at dit syn nærmest er todimensionelt og alt, hvad du ser, fremstår lige klart og med samme skarphe-
det i blikket. Du kan derfor ikke via synet opfatte rumlighed og afstande. Og hvad hvis du også lider af det, man med et fint ord kalder "prosopagnosi", som betyder, at man har svært ved at genkende ansigter? Måske har du også en særlig form for taktil (berørings-) overfølsomhed, så det at tage et brusebad føles som om, hver vanddråbe har små skarpe spidser, som skærer dig i huden? Prøv også at forestille dig, at enhver bevægelse er en anstrengelse for dig, fordi kroppen ikke automatisk udfører bevægelser. For hver eneste bevægelse skal din krop "kommanderes" til at gøre bevægelsen ved at tænke den - også f.eks. når det gælder tyggebevægelser. Måske kan du slet ikke mærke, hvor i kroppen noget føles uden samtidig at kigge på det konkrete sted på kroppen - og jo længere væk fra hovedet det foregår, jo sværere er det at mærke det. Ud over ovennævnte eksempler på utallige forskellige variationer af måder at være forstyrret på høresansen, synssansen, den taktile sans og den kinæstetiske sans, kan man også være forstyrret på sin lugtesans eller på smagssansen. Der findes også nogle sensoriske tilstande, hvor forskellige san-

semodaliteter bliver sammenblandet på forskellige måder.

Hvordan er det mon at være i verden, hvis man blot har en eller to af alle disse forskellige former for sanseforstyrrelser? Kan du forestille dig, hvordan det mon føles at befinde sig i store menneskemængder og frem for alt, hvor krævende og anstrengende det må være? Hvordan vil det påvirke dit overskud og din evne til at være i samspil med andre mennesker? Og hvordan mon det må være, hvis den adfærd, som er en konsekvens af sanseforstyrrelserne oven i købet bliver stemplet som: egensindighed, ugidelighed, stædighed, forkælelse, manglende samarbejdsvilje, trodsighed eller lignende?

Hvis man forsøger at leve sig ind i dette, er det ikke så underligt, at børn med mange sanseforstyrrelser ofte forsøger at slippe for at komme i vuggestue, i børnehave eller i skole. Det er heller ikke svært at sætte sig ind i, hvorfor de ofte modsætter sig at prøve at øve sig på det, der er svært for dem, og derfor også bliver vanskelige at hjælpe. Egentlig er det ikke så underligt, at deres forældre ofte lader dem blive hjemme, for de kan godt se, hvor meget deres barn lider, når det hele tiden overstimuleres på sine sanser. Disse forældre oplever ofte, at andre oplever dem som "overpylrede" og "overbeskyttende". De føler sig ofte magtesløse, alene og misforståede. Som forældre kan det også gå hårdt ud over parforholdet, hvis den ene part bebrejder den anden, at lade sig "styre for meget rundt i manegen" af barnet.

Sanseforstyrrelser ses hos mange mennesker i forskelligt omfang og af forskellig styrke. For nogen er de der altid, og for andre opstår de særligt i bestemte sammenhænge - især under stress. Sanseforstyrrelser kan både være til gene for individet, men kan også i nogle tilfælde være årsag til at individet får helt særlige evner. Autister har som regel altid en eller flere former for sanseforstyrrelser.

Mange af de ovenfor beskrevne eksempler på sanseforstyrrelser er inspireret af, eller taget direkte fra bogen "Et rigtigt menneske" af Gunilla Gerland, som hele sit liv har kæmpet med en smertelig følelse af at være anderledes. Hun blev først som voksen diagnosticeret som højt fungerende autist. En historie som Gunilla Gerlands historie kan hjælpe os med at være tilbageholdne med fordomme og fordømmelser over for andre børn og voksne hvis adfærd, vi ikke forstår. Der er som regel altid en grund til at vi gør eller ikke gør som vi gør.

Helle Scheele